

Valtioneuvoston oikeuskansleri

Kirjeenne 3.2.2003, dnro 4/21/03

SELVITYSPYYNTÖ KANTELUN JOHDOSTA (Utsjoen kunta)

Oikeusministeriö lausuu kunnioittavasti asiassa seuraavaa.

Vaalilakia (714/1998) muutettiin 1.5.2002 voimaan tulleella lailla (247/2002). Vaalilain 9 §:n mukaan kotimaan yleisistä ennakoäänestyspaikoista kunnassa päättää kunnanhallitus. Lain 47 §:n mukaan kotimaan yleinen ennakoäänestyspaikka on avoinna seitsemänä päivänä (11. – 5. päivä ennen vaalipäivää), jollei kunnanhallitus erityisestä syystä toisin määrää. Hallituksen esityksen (HE 1/2002) perusteluissa todetaan, että erityinen syy voi olla lähinnä vain kunnan jonkin alueen tai taajaman vähäiseksi arvioitu äänestäjämäärä. Perusteluissa todetaan myös, että jokaisessa kunnassa tulisi olla vähintään yksi yleinen ennakoäänestyspaikka, joka on avoinna kaikkina seitsemänä päivänä. Vaalilain 48 §:n mukaan kunnanhallitus määrää myös yleisen ennakoäänestyspaikan päivittäisen aukioloajan, kuitenkin siten, että ennakoäänestyspaikka ei saa olla avoinna arkisin ennen kello 8:aa eikä kello 20:n jälkeen eikä viikonloppuisin ennen kello 10:tä eikä kello 16:n jälkeen. Kunnanhallituksen päätöksestä voi siihen tyytymätön tehdä oikaisuvaatimuksen kuntalain (365/1995) 89 §:n mukaisesti. Kunnanhallituksen oikaisuvaatimukseen antamaan päätökseen voi edelleen hakea muutosta kunnallisvalituksella hallinto-oikeudelta kuntalain 90 §:n mukaisesti.

Kunnan äänestysaluejaosta ja samalla siis vaalipäivän äänestyspaikkojen määrästä kunnassa päättää valtuusto (vaalilain 8 §). Tämä päätösvalta on ollut kunnilla jo vuoden 1906 suuresta vaaliuudistuksesta lähtien. Vuosina 1906-1995 vaalilainsäädännössä oli asetettu asukasluvuun perustuvia rajoituksia äänestysalueiden koolle. Valtuuston päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeudelle.

Vaalilain muutoksella (247/2002) pyrittiin antamaan kunnille joustavat mahdollisuudet suunnitella ennakoäänestys ja vaalipäivän äänestys tarkoituksenmukaiseksi kokonaisuudeksi. Uudistuksessa lähdettiin siitä, että kunta itse pystyy parhaiten arvioimaan sen, kuinka monta ennakoäänestyspaikkaa ja vaalipäivän äänestyspaikkaa kunnassa tarvitaan, missä kunnan osissa niiden tulisi sijaita sekä kuinka monta ennakoäänestyspäivää kun-

nan eri alueilla tarvitaan siihen nähden, paljonko alueilla on potentiaalisia ennakkoon äänestäjiä. Oleellista on, että kunta harkitsee, mikä on tarkoituksenmukainen tapa järjestää asia. Kunnan on perustuslain 14 §:n 3 momentin velvoittamana huolehdittava siitä, että äänestäjien äänestysmahdollisuudet kunnassa ovat riittävät.

Kotimaan yleisten ennakoäänestyspaikkojen määrä koko maassa vuoden 2003 eduskuntavaaleissa oli 713. Äänestysalueita eli vaalipäivän äänestyspaikkoja on 2914. Vuoden 1999 eduskuntavaaleissa ennakoäänestyspaikkoja oli 650 ja vaalipäivän äänestyspaikkoja 3314.

Utsjoen kunnassa oli vuoden 2003 eduskuntavaaleissa kaksi yleistä ennakoäänestyspaikkaa, kunnanvirasto (avoinna 7.-8.3.) ja Karigasniemen koulu (avoinna 10.-11.3.) sekä on kolme vaalipäivän äänestyspaikkaa (kunnanvirasto, Karigasniemen koulu ja Nuorgamin koulu). Äänioikeutettuja Utsjoella oli 1328, joista 1130 asui kunnassa.

Kun vastuu yleisten ennakoäänestyspaikkojen määräämisestä siirrettiin valtiolta kunnille, myös ennakoäänestyksen kustannukset siirrettiin valtiolta kuntien vastuulle. Siksi vaalilain muutokseen sisällytettiin myös se uudistus, että valtio suorittaa valtiollisissa vaaleissa kunnille niiden äänioikeutettujen asukkaiden lukumääriin perustuvan kertakorvauksen. Korvaus on tarkoitettu kattamaan kuntien kaikenlaisia vaalimenoja ja vähentämään kuntien taloudellista rasitusta vaalien järjestämisessä. Oikeusministeriö vahvisti 13.3.2003 korvauksen määräksi 1,7 euroa per äänioikeutettu kunnan asukas, kuitenkin vähintään 2000 euroa. Korvaus suoritetaan kunnille maaliskuun huhtikuun aikana. Verrattuna vuoden 1999 eduskuntavaaleihin valtion vaalimenot nousevat ja kuntien menot vastaavasti vähentyvät tämän korvausmenettelyn johdosta noin neljällä miljoonalla eurolla.

Oikeusministeriön kertakorvaus Utsjoen kunnalle vuoden 2003 eduskuntavaaleissa on 2000 euroa (1130 x 1,7 euroa = 1921 euroa).

Liitämme oheen pyytämämme oikeusministeriön kirjeen 19.6.2002 (nro OM 4/51/2002).

Asiakirjat palautetaan.

Osastopäällikkö
Ylijohtaja

Risto Jalli

Kehittämispäällikkö

Arto Jääskeläinen